

نقش کلیدی پدر در دین‌داری بچه‌ها

حجت الاسلام والمسلمین مصداق‌فر مشکاتی
تألیفات مذهبی

پدر به عنوان سرپرست خانواده، نقش بسیار مهمی در حفظ و تقویت دین و ایمان و معنویت در خانواده ایفا می‌کند. پدر چه بخواهد و چه نخواهد، الگویی برای فرزندان است و رفتار و کردار او به طور مستقیم بر اعتقادات و ارزش های اعضای خانواده تأثیر می‌گذارد. بر اساس آموزه‌های دینی «تربیت اعتقادی»، «تربیت عبادی» و «تربیت اخلاقی» فرزندان بر عهده پدر است. اگرچه امروزه مادر نقش پررنگی در این باره ایفا می‌کند و مراکز آموزشی و تربیتی نیز، همیار والدین هستند، اما نباید فراموش کرد که وظیفه و راهبری اصلی بر دوش پدر است. این مسئله از آیات نورانی قرآن و روایات و سیره ائمه^ع قابل فهم است.

مبنای قرآنی و نقش تربیت دینی پدر

به عنوان نمونه، خداوند متعال که ربّ العالمین است، در سوره تحریم، آیه ۶ می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، خود و خانواده‌تان را از آتش دوزخ نگاه دارید.» این آیه نورانی، مسئولیت سنگین تربیت دینی اعضای خانواده از جمله فرزندان را بر دوش سرپرست خانواده یعنی پدر، می‌نهد. از همین روی، پدران دین‌مدار اگر می‌خواهند به دستور قرآن و تکلیف الهی‌شان عمل کرده باشند، باید به «تربیت دینی» فرزندان‌شان اقدام کنند. مرحوم علامه مجلسی در بحار الانوار، ج ۷۱، در شرح این آیه مبارکه به چهار وظیفه مهم پدر اشاره می‌کند که به وسیله آن، حفظ خانواده از آتش دوزخ امکان پذیر می‌شود:
۱. دعوت به فرمان برداری از دستورهای خداوند متعال؛
۲. آموزش واجبات الهی که بخشی از آن در رساله‌های عملیه و بخشی دیگر در کتاب‌های اخلاقی آمده است؛
۳. بازداشتن از زشتی‌ها و گناهان و برچیدن زمینه‌گاه از محیط خانه،
۴. تشویق و ترغیب خانواده به همه کارهای پسندیده، به‌کارگیری این چهار حقیقت، تحقق این آیه نورانی است.

اهمیت نقش پدر در تربیت دینی فرزندان

وظیفه پرورش دینی پدر در خانه و خانواده، در سه سطح قابل توجه و حائز اهمیت است؛ نخست در زمینه تربیت اعتقادی، عبادی و اخلاقی فرزندان، دوم، در ایجاد خانواده سالم و معنوی و دین‌مدار به عنوان رکن و یک واحد محوری از جامعه اسلامی و سوم؛ در زمینه‌سازی برای نقش‌آفرینی اعضای خانواده در جامعه و ایفای وظایف فرهنگی، اجتماعی و سیاسی. رفتار پدر در شکل‌گیری شخصیت فرزندان نقش بسیار مهمی دارد. خانواده‌ای که بر اساس اصول دینی بنا شده باشد، خانواده‌ای سالم و موفق است. فرزندان دین‌دار و خانواده دین‌مدار، آمادگی بیشتری برای زندگی و نقش‌آفرینی و خدمت در جامعه و مقابله با مشکلات اجتماعی دارند.

راه‌های نقش‌آفرینی تربیتی پدر

مشغله‌های کاری زیاد، تأثیر منفی تغییرات فرهنگی و اجتماعی در ارزش‌های دینی فرزندان و نداشتن آشنایی کافی والدین به مسائل دینی از چالش‌هایی است که امروزه انجام رسالت پدرانه در پرورش مذهبی خانواده را با مشکل و نارسایی روبه‌رو می‌کند، اما اهتمام به برنامه‌ریزی دقیق، استفاده از منابع نوین دینی و شرکت در دوره‌های آموزشی و مهارتی و همیاری همسر و ایفای نقش مادرانه، می‌تواند به پدر در امر تربیت دینی فرزندان کمک کند. در این راستا موارد زیر از وظایف اصلی پدران عزیز است:

الگویوبدن، پدر باید با رفتارهای نیکو و پایبندی به اصول و مناسک دینی، الگوی مناسبی برای فرزندان خود باشد.

آموزش دین، پدر موظف است به فرزندان خود اصول و فروع دین را آموزش دهد و آن‌ها را با مفاهیم اسلامی آشنا کند. این آموزش می‌تواند از سنین کودکی آغاز و با روش‌های مناسب و جذاب برای کودکان و نوجوانان ارائه شود.

ایجاد فضای معنوی در خانه، پدر به همراه مادر، باید فضایی معنوی و آرام‌بخش را در خانه ایجاد کند تا فرزندان بتوانند به‌راحتی و رغبت به انجام وظایف عبادی و مذهبی خود بپردازند.

ترغیب به حضور در مناسک و مراسم مذهبی، شرکت در نماز جماعت و جمعه، روزه گرفتن، زیارت اهل بیت^ع و سایر مراسم مذهبی به همراه خانواده، باعث تقویت روحیه دینی در فرزندان می‌شود. در این زمینه نیز پدر نقش محوری دارد.

گفت‌وگو درباره مسائل دینی، ایجاد گفت‌وگوهای صمیمانه و باز درباره مسائل دینی به‌ویژه موضوعات اعتقادی و اصول دین با فرزندان، باعث می‌شود تا آن‌ها بتوانند سوآلات خود را مطرح کرده و به پاسخ‌های قانع‌کننده دست پیدا کنند.

حمایت از فعالیت‌های دینی فرزندان، پدر باید از فعالیت‌های دینی فرزندان خود حمایت کند و آن‌ها را در شرکت در کلاس‌های قرآن و معارف دینی و سایر برنامه‌های مذهبی تشویق کند.

ارتباط صمیمانه با فرزندان، داشتن ارتباط صمیمانه و محبت‌آمیز با فرزندان، باعث می‌شود تا آن‌ها به پدر خود اعتماد و به توصیه‌های دینی و مذهبی و اخلاقی او عمل کنند.

اشارت

همای رحمت، رهبر روسپیدان

طیبه اشرفی^۱ مرور روایات و آموزه‌های حدیثی کمک می‌کند تا ریشه این همه عشق و ارادت نه فقط شیعیان بلکه تمام آزادگان جهان به امیرالمؤمنین امام علی^ع را بهتر درک کنیم.

پیامبر خدا^ص درباره عظمت شأن امیرالمؤمنین^ع می‌فرماید: «آیا شما را به چیزی ره ننمایم که اگر بر آن توافق کنید، به هلاکت درنی‌افتید؟ همانا ولی‌ شما، خداوند و امامتان، علی بن ابیطالب^ع است. پس، خیرخواه و مخلص و باشید و تصدیقش کنید که این را جرئیل بن من خبر داد،»^۱شرح نهج‌البلاغه، ۸۷۳، ایشان همچنین می‌فرماید: «همانا خداوند عزوجل درباره علی بن ابیطالب به من سفارشی فرمود. گفتم: بارپروردگار! آن را برابرم روشن فرما فرمود، بشنو! عرض کردم: گوش به فرمانم. فرمود: همانا علی، پرچم هدایت و پیشوای دوستان من و روشنائی [راه] کسانی است که مرا اطاعت می‌کنند. اوست آن کلمه‌ای که پرهیزکاران را ملزم به همراهی آن کردم. هرکه او را دوست بدارد، مرا دوست داشته است و هرکه از او اطاعت کند، از من اطاعت کرده است»^۲الغالی‌للمصدق، ۷۵۶/۷۵۶.

و از رسول خدا^ص است که به علی^ع فرمودند: «تو برای من همچون هارون برای موسی هستی، جز آنکه پس از من پیامبری نیست»^۳کنزالعمال، ۳۲۸۸، رسول خاتم^ص در ضرورت یاری امیرمؤمنان^ع نیز تأکید می‌کنند، «علی، پیشوای نیکوکاران است و کشنده بدکاران، هرکه او را یاری کند، یاری می‌شود و هرکه از یاری او دست شوید، بی یاری می‌ماند.»^۴کنزالعمال، ۳۲۹۹.

تصریح به فضایل امام علی^ع به اینجا ختم نمی‌شود؛ پیامبر^ص می‌فرماید: «درباره علی سه ویژگی به من وحی شده است که او سرور مسلمانان، پیشوای پرهیزکاران و رهبر روسپیدان است»^۵تاریخ دمشق، ۴۲/۳۳۸۵.

علم از ویژگی‌های خاص مولای متقیان^ع است. امام علی^ع خود در این باره می‌فرماید: «ای مردم! پیش از آنکه مرا از دست دهید، از من بپرسید. از من سؤال کنید، زیرا دانش اولین و آخرین نزد من است. سوگند به خدا که اگر بر مسند داوری تکیه زنم، میان پیروان تورات براساس تورات آنان داوری می‌کنم و... [آن‌گاه فرمود:] از من بپرسید پیش از آنکه مرا از دست دهید. سوگند به آن که دانه را شکافت و انسان را آفرید، اگر از آیه‌آیه قرآن بپرسید، به شما خواهم گفت که چه وقت و درباره چه کسی نازل شده است»^۶الرفاه، ۳۵۸.

و نیز از ایشان است: «پیامبر خدا^ص هزار باب از حلال و حرام و آنچه بوده است و تاقیامت خواهد بود، به من آموخت، که از هر باب آن هزار باب گشوده می‌شود، که هزاره‌ها باب خواهد شد، چندان‌که دانش مرگ و میرها و بلایا و فضل الخطاب[۵] را فراگرفتم»^۷الغصال، ۴۶/۲۷۰۶، رسول خدا^ص همچنین درباره علوی می‌فرماید: «علی، دروازه دانش من است و پس از من، پیام‌های مرا برای امت نبیین می‌کند.»^۸کنزالعمال، ۳۳۹۸، بنا بر تصریح روایات، امام علی^ع همراه با قرآن و حق است. پیامبر^ص در این باره می‌فرماید: «علی با حق و حق با علی است و بر محور او می‌گردد.»^۹شرح نهج‌البلاغه، ۲۱، و نیز فرموده‌اند: «علی با قرآن و قرآن با علی است و هرگز از هم جدا نمی‌شوند تا کائنات حوض (کوثر) ندم آیند.»^{۱۰}المستدرک علی‌المصحیح، ۲/۱۲۲/۲، ۶۶۲۸.

روایات، شرط دوستی و حب امیرالمؤمنین^ع را نیز بیان کرده‌اند؛ از رسول خدا^ص است که به امام علی^ع فرمودند: «تو را جز مؤمن، دوست ندارد و جز منافق، دشمن نمی‌دارد.»^{۱۱}کنزالعمال، ۳۲۷۸.

شکر

شنبه
۲۹ دی ۱۴۰۳
۱۷ رجب ۱۴۴۵
شماره ۴۴۱

شاهارانه نیوز
SHAHARANENEWS.IR

برابر یک سوم قرآن

سوره توحید یکی از سوره‌های مکی در جزء سی ام قرآن کریم است که چهار آیه دارد. قرائت سوره توحید در بسیاری از زمان ها و مکان ها مثل پس از نماز صبح ،بعد از هر نماز واجب، هنگام خواب و... سفارش شده است. این سوره که بر مداومت آن بعد از هر نماز تأکید شده است، حکم یک سوم قرآن را دارد و خواندن آن سه بار در روز معادل یک ختم قرآن است.

فلسفه نام‌های سوره

این سوره مبارک به «توحید» و «اخلاص» شهرت دارد؛ چون در آن به وحدانیت و یگانگی پروردگار تصریح شده است و حکایت از خالص کردن عبادت و نیایش برای او دارد. نام دیگر این سوره مبارک، «اساس» است. پیامبر^ص در این باره فرمودند: «بناى آسمان هاى هفت گانه و زمین های هفت‌گانه براساس «قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ» نهاده شده است.یعنی آفرینش آن ها دلالت بر توحید و معرفت صفات خدای سبحان است.» علاوه بر این، آن را «مُشَقِّقْشَه» یعنی پاک‌کننده هم نامیده‌اند. (ختم و اذکار، ج یک، ص ۱۹۰).

هزار دعای مستجاب

سوره توحید یکی از سوره‌های ارزشمند قرآن است که به قرائت و ارتباط با آن، بسیار سفارش شده است و آثار و فواید بی شماری دارد. هرکه سوره توحید را قرائت کند، با خواندن آیه اول، خداوند هزار نگاه به او می‌کند و با خواندن آیه دوم، خداوند هزار دعای او را مستجاب می‌کند و با آیه سوم، هزار خواسته‌اش را به او می‌دهد و با آیه چهارم، هزار حاجت از حاجت‌های دنیا و آخرتش را روا می‌کند. (جامع‌الاخبار، ص ۵۲).

شاه‌کلید درهای خوشبختی و برکت

روایات به آثار و برکات متنوعی برای این سوره کوتاه اما پر معنا و اثر قرآن تصریح کرده‌اند. از امیرالمؤمنین^ع است که: «هرکه نماز صبح را برپا دارد و پس از نماز در جایش بنشیند و سوره توحید را یازده مرتبه قبل از طلوع خورشید قرائت کند، آن روز مرتکب گناه نمی‌شود، هر چند شیطان به سوی او طمع کند»^۱(ثواب الاعمال، ص ۳۴۱). در فقه‌الرضا^ع آمده است: «هرکه سوره توحید را ۲۱ بار بخواند، خداوند قصری در بهشت برای او بنا می‌کند و هرکه ۴۱ بار قرائت کند، خداوند همه گناهانش از گذشته و آینده را می‌آمرزد.»^۲(فقه‌الرضا، ص ۱۲۸).

امام جواد^ع: أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْإِخْلَاصُ.

(بحار الانوار، ج ۶۷، ص ۲۴۵، ح ۱۱۹)

روشنا

بررسی خواص و برکات سوره توحید

سوره اخلاص، کلید قصرهای بهشت

آمنه مستقیماً از توصیه‌های روایی به آن‌ها که علاقه‌مندند از ماه رجب حداکثر استفاده را ببرند، مداومت بر قرائت سوره مبارک توحید است؛ سوره‌ای کوتاه که دنیایی از برکات مثل نجات از فقر و تنگدستی، شفای دردها و بیماری‌ها و امنیت را در خود جای داده است. برخی فضایل و خواص این سوره مبارک را با هم مرور می‌کنیم.

فلسفه نام‌های سوره

این سوره مبارک به «توحید» و «اخلاص» شهرت دارد؛ چون در آن به وحدانیت و یگانگی پروردگار تصریح شده است و حکایت از خالص کردن عبادت و نیایش برای او دارد. نام دیگر این سوره مبارک، «اساس» است. پیامبر^ص در این باره فرمودند: «بناى آسمان هاى هفت گانه و زمین های هفت‌گانه براساس «قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ» نهاده شده است.یعنی آفرینش آن ها دلالت بر توحید و معرفت صفات خدای سبحان است.» علاوه بر این، آن را «مُشَقِّقْشَه» یعنی پاک‌کننده هم نامیده‌اند. (ختم و اذکار، ج یک، ص ۱۹۰).

هزار دعای مستجاب

سوره توحید یکی از سوره‌های ارزشمند قرآن است که به قرائت و ارتباط با آن، بسیار سفارش شده است و آثار و فواید بی شماری دارد. هرکه سوره توحید را قرائت کند، با خواندن آیه اول، خداوند هزار نگاه به او می‌کند و با خواندن آیه دوم، خداوند هزار دعای او را مستجاب می‌کند و با آیه سوم، هزار خواسته‌اش را به او می‌دهد و با آیه چهارم، هزار حاجت از حاجت‌های دنیا و آخرتش را روا می‌کند. (جامع‌الاخبار، ص ۵۲).

شاه‌کلید درهای خوشبختی و برکت

روایات به آثار و برکات متنوعی برای این سوره کوتاه اما پر معنا و اثر قرآن تصریح کرده‌اند. از امیرالمؤمنین^ع است که: «هرکه نماز صبح را برپا دارد و پس از نماز در جایش بنشیند و سوره توحید را یازده مرتبه قبل از طلوع خورشید قرائت کند، آن روز مرتکب گناه نمی‌شود، هر چند شیطان به سوی او طمع کند»^۱(ثواب الاعمال، ص ۳۴۱). در فقه‌الرضا^ع آمده است: «هرکه سوره توحید را ۲۱ بار بخواند، خداوند قصری در بهشت برای او بنا می‌کند و هرکه ۴۱ بار قرائت کند، خداوند همه گناهانش از گذشته و آینده را می‌آمرزد.»^۲(فقه‌الرضا، ص ۱۲۸).

به وقت و بولمان، برکت می‌دهد

این روزها زیاد می‌شنویم که دیگر وقت و زمان، پول و خیلی چیزهای دیگر برکت‌گذاشته را ندارد. یک راه برکت بخشیدن به عمر و زمان داشته‌ایمان، قرائت سوره توحید و مداومت بر آن است، در حدیثی از امام باقر^ع آمده است که: «هرکه سوره توحید را یک بار بخواند، ماهی ایجاد برکت بر او می‌شود و هرکه این سوره را دو بار بخواند، بر او و خانواده‌اش برکت داده می‌شود و اگر آن را سه بار قرائت کند، به او و خانواده و همسایگانش برکت داده می‌شود.»^۱(الکافی، ج ۲، ص ۶۱۹).

راه جذب علاقه خدا

پیامبر گرامی اسلام^ص می‌فرماید: «کسی که این سوره را بخواند و بدان توجه کند، خداوند وی را دوست می‌دارد و کسی که خدا او را دوست بدارد، اهل سعادت و نجات خواهد بود.»^۲ و هرکه آن را به جهت تعظیم و بزرگداشت تلاوت کند، خداوند او را از عذاب دوزخ ایمن می‌نماید»^۳ و نیز فرمودند: «هرکسی آن را در قبرستان یازده مرتبه بخواند و ثوابش را هدی به اموات کند، به تعداد آن اموات به او ثواب و پاداش داده می‌شود و این سوره مبارک، خود حرز و ایمنی از هرگونه آفت و خطر می‌باشد.»^۴(ثواب الاعمال، ص ۲۸۵).

امام جواد^ع: با فضیلت‌ترین و ارزشمندترین عبادت‌ها آن است که خالص و بدون ریا باشد.

برادران یوسف تا انتهای حسادت رفتند

اگر بنیامین در مصر می‌ماند، جواب پدر را چه می‌دادند؟ آن‌ها قسم خورده بودند، گفتند پدر ما سال خورده است؛ یکی از ما را به جای او زندانی کن؛
قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّهُ أَبَاسُ شَيْخٍ كَبِيرٍ اقْعُدْ أَهْذَنَا مَكَانَهُ إِنَّا نَنَازِعُكَ مِنَ الْمَخْسِئِينَ (یوسف، ۷۸)
اما یوسف گفت: این ظلم است که من فرد دیگری را به جای سارق زندانی کنم؛
قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَن نَأْخُذَ إِلَّا مَن وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عَنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَّظَالِمُونَ (یوسف، ۷۹).

تا امید شدند؛ از حال خودشان و کاری که

برادران او بی‌گناهی‌اش را در آنجای می‌دانستند اما انکار کردند.
شاید دل یوسف، از این حرف آن‌ها گرفت اما پنهان کرد. شاید دزدی بزرگ خودشان یادشان نیامد؛ دزدیدن یوسف از پدر، انداختن او در چاه به خاطر حسادت، بدی‌های خود را فراموش کرده بودند؛
قَالُوا إِنِّي تَشَفَّرُ فَقَدْ سَرَقَ أَحَدٌ مِّن قَبْلِ فَأَسْرَفْنَا يَوْسُفَ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَاثِرَ وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ (یوسف، ۷۷).

حالا یاد قول خود به پدر افتادند.

کرده بودند. اطلاع داشتند اما... پسر بزرگ یعقوب گفت من نمی‌ایم؛ ما قول دادیم.

قسم خوردیم. او روی نگاه

کردن به چشم‌های پدر را نداشت؛ چشم‌هایی که از دوری یوسف^ع کم‌سو شده بود.

گفت: من بر نمی‌گردم تا وقتی پدر اجازه بدهد، با خدا داوری کند.

آن‌ها مأمور شدند بدون بنیامین برگردند و ماجرای دزدی او را تعریف کنند و چه مأموریت سختی!

از جُغُوا إِلَيَّ أَيُّكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمَنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ (یوسف، ۸۰).

احکام

آیت۱...العظمی خامنه‌ای: چنانچه به گر یا جاری متصل شود -و اگر بو یا رنگ یا مزه آن به واسطه نجاست تغییر کرده بوده، تغییر آن از بین برود- پاک می‌شود. ولی باید آب کر یا جاری با آن مخلوط شود و به صرف اتصال بدون ممزوج شدن، کفایت نشود و نیازی هم به سرریز شدن نیست.

آیت۱...العظمی سیستانی: کفایت می‌کند.

آیت۱...العظمی مکارم‌شیرازی: اگر چیز نجسی را با آب کر یا جاری یا آب لوله‌کشی بشویند تا عین نجاست برطرف شود، با بعد از برطرف کردن عین نجس یک‌بار در آب کر یا جاری فروبرند، پاک می‌شود.

آیت۱...العظمی صافی‌گلپایگانی: سرریز شدن لازم نیست، بلکه با رسیدن آب کر به محل متنجس، ظرف پاک خواهد شد.

آیت۱...العظمی نوری‌همدانی: بعد از زوال عین نجاست، آب لوله‌کشی به هر قسمتی برسد، پاک می‌شود.

هض قرآنی
حضرت یوسف^ع